

nese zcizitel. V tomto případě nebylo zjišťováno, zda právní vada, za niž žalobce jako zcizitel ručí (§§ 922, 923 obč. zák.) jest odstranitelná na př. v ten způsob, že by kůň byl dohodou s úřadem k tomu povoláním evidenčního závazku sprostěn. Přes to však lze i za předpokladu, že vada ta odstranitelná není, za to míti, že se nejedná o vadu takovou, která by dle § 932 obč. zák. odůvodňovala redhibici, neboť, trvá-li tou dobou užívání koně pro žalovaného celkem nerušeně dále a spočívá-li vada pouze v tom, že kůň může býti kdysi, až nastane případ mobilisace, žalovanému jako vlastníku koně vyvlastněn a že se v tomto případě, který ostatně třeba ani nastati nemusí, žalovanému dostane náhrady, lze vším právem mluvit o vadě, kterou nahraditi lze přiměřenou slevou úplaty, za kterou žalovaný kůň do vlastnictví nabyl. Vadu tuto dlužno tedy pokládati toliko za vadu, která dle druhé věty § 932 obč. zák. odůvodňuje jen nárok na přiměřenou slevu. Obě předchozí stolice nárok ten žalovanému odpírají z té příčiny, že ho v první stolici výslovně neuplatnil. I když souhlasiti jest s názorem, že je nutno, by žalovaný, uplatňuje námitku ze správy, i výslovně uvedl, který z obou v § 932 obč. zák. naznačených nároků v obraně proti žalobnímu nároku vznáší, nelze přehlédnouti, že v jednacím protokolu ze dne 5. listopadu 1921, kdy námitka ta vznesena byla, není vůbec obsaženo, který z těchto nároků žalovaný z namítané právní vady činí. Důsledkem toho bylo na procesním soudu, aby dotazovacím právem, jež předsedovi senátu dle předpisů §§ 180 a 182 c. ř. s. uloženo jest, žalovaného k určitému vyjádření v tom směru pohnul. Ježto se tak nestalo, nelze zamítací důvod nižších stolic po této stránce uznati oprávněným, a, ježto dle toho jest doplniti řízení sporné, jež důsledkem tohoto nesprávného právního názoru zůstalo neúplným, bylo uznati, jak se stalo.

Čís. 1982.

Lze odvolati i darování t. zv. smíšené. Lhostejno, že darování stalo se na díl povinný nebo na věno a — při odvolání pro nevděk — že dárce vzal trestní obžalobu zpět.

Úmluva, již dárce vzdal se práva, odvolati dar pro nevděk, přiči se dobrým mravům.

(Rozh. ze dne 7. listopadu 1922, Rv II 189/22.)

Darovací smlouvou ze dne 30. května 1919 odevzdala žalobkyně své žalované dceři nemovitost s tím, že žalovaná převzala knihovní dluhy, na nemovitostech vážnouce, zavázala se vyplatiti podíly sourozencům a plniti žalobkyni výměnek. Ježto v roce 1920 žalovaná vyhrožovala žalobkyni zabitím, ohrožovala ji na životě a nadávala jí, domáhala se žalobkyně zrušení darovací smlouvy pro nevděk. **P r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e** žalobu zamítl. **D ů v o d y:** V první řadě dlužno uvažovati o tom, zda v tomto sporu jedná se dar, jak žalobkyně tvrdí. Smlouva, na základě které žalobkyně postoupila nemovitosti s příslušenstvím žalované, jest označena v hlavě jako smlouva darovací. Než označení to samo o sobě ještě není rozhodujícím pro posouzení — zda se skutečně jednalo o dar, či jiné právní jednání; sluší naopak z obsahu smlouvy vyšetřiti úmysl

stran. Tu nutno v první řadě poukázat k tomu, že v odstavci první smlouvy stojí: »Daruje a odevzdává Barbora V-ová své dceři Boženě K-ové na započtení v její budoucí mateřský podíl dědičný...« a že si podle odstavce třetího vyhradila výměnu, uložila žalované převzetí knihovních dluhů a výplatu podílů sourozenců. Jedná se tedy o odstoupení nemovitostí matkou dceři proti různým plněním, a má smlouva veškeré znaky smlouvy odstupní a jako takovou dlužno smlouvu tuto považovati bez ohledu na to, že jest označena jako smlouva darovací (viz rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 4. února 1920, Rv I 612/19, uveřejněné v Právniku ročník LIX. str. 269 a násl. a pod čís. 397 sbírky pořádané z příkazu předsednictva nejvyššího soudu). Není název smlouvy rozhodujícím pro posouzení, zda jedná se o dar, či nikoliv, dlužno uvažovati z obsahu smlouvy samé o tom, zda přes to nejde o dar a zda neměly smluvnice v úmyslu, zřídit smlouvu darovací. Tuto otázku jest zodpověděti záporně. Dle § 938 obč. zák. jest darem smlouva, kterou se věc někomu bez úplaty přenechává. V tomto případě odstoupila Barbora V-ová své dceři Boženě K-ové nemovitosti s příslušenstvím, proti tomu, že tato převezme k placení knihovní dluhy, vyplatí třem sourozencům po 50 Kč, dohromady 150 Kč, a mimo to že bude poskytovat odstupující matce, žalobkyni, výměnu, kterou žalobkyně sama oceňuje ročně na 1300 Kč, a mimo to že žalovaná svého času vypraví žalobkyni pohřeb v ceně nejméně 200 Kč. Nejedná se zde tudíž o přenechání věci bez úplaty, nýbrž za úplatu, a nelze tudíž mluvit o tom, že se jednalo o čisté darování. Přichází tudíž v úvahu, zda nejedná se o smlouvu smíšenou, t. j. o smlouvu, kde část, rovnající se ceně převzatých břemen a závazků, jest smlouvou úplatnou, kupní, ohledně části, oč odstoupené nemovitosti výši převzatých závazků převyšují, o dar. Při posuzování této otázky jest rozhodnou vůle stran, vyplývající ze znění smlouvy. Dle odstavce prvního smlouvy bylo důvodem uzavření smlouvy, odstoupení nemovitosti s příslušenstvím Barborou V-ovou Boženě K-ové na započtení v její budoucí mateřský podíl dědičný. Dle § 791 obč. zák. při právním jednání mezi rodiči a dětmi pouze to nutno považovati za dar, co dají rodiče dětem kromě toho, co jim jsou dáti povinni. Dle § 1220 obč. zák. jsou rodiče povinni dceři dáti věno. Dle § 762 obč. zák. a násl. jsou rodiče povinni dáti nebo zanechat svým dětem povinný díl. Dle § 791 obč. zák. (úsudkem z opaku) není to, co jest dáno věnem nebo na účet povinného dílu, darem, může však právě proto, že to není darem, býti předmětem kolace. Postoupila-li tedy žalobkyně, jak sama v smlouvě praví, své dceři nemovitosti na účet povinného mateřského dílu dědičného, nelze toto právní jednání považovati za dar, poněvadž k zřízení nebo zanechání povinného dílu byla žalobkyně ze zákona povinnou, a nemůže právní jednání, takto uzavřené, býti jako dar pro nevděk odvoláno. Že se tu skutečně jedná o to, dáti předem něco na účet dědičného podílu, a že tento podíl jest i majetkovým poměrům žalobkyně přiměřeným, zřejmě jest z odstavce osmého smlouvy, kde žalobkyně prohlašuje, že má sice ještě více dětí, avšak má ještě dostatečné jmění, by je všechny spravedlivě podělila. Dále budiž poukázáno k tomu, že dle odstavce prvního smlouvy žalobkyně výslovně prohlásila, že se vzdává práva, dar tento odvolati nebo zrušiti. Konečně budiž poukázáno na to, že dle trestních spisů okresního soudu podala žalobkyně Barbora V-ová na žalovanou Boženu K-ovou

žalobu pro urážku na cti, spáchanou dne 4. srpna 1920. Jedná se tu dle žaloby o poslední pod odstavcem 6. žaloby uvedenou urážku, kteráž jest jako důvod hrubého nevděku uplatňována. Tato trestní věc však skončila dle usnesení okresního soudu ze dne 2. března 1921 zastavením dle § 46 tr. ř., když byla soukromá obžalobkyně, t. j. dnešní žalobkyně vzala žalobu zpět. Dlužno tudíž vzít za prokázáno, že Barbora V-ová své dceři žalované Boženě K-ové dne 2. března 1921 odpustila, tímto odpuštěním však také vzdala se práva, urážky, snad spáchané, jinak uplatňovati. Vzhledem k těmto důvodům jeví se žaloba bezduvodnou, bylo ji tudíž zamítnouti aniž by bylo nutno zjistiti, zda jest správným tvrzení žaloby, jakou cenu mají odstoupené nemovitosti a oč snad cena těchto nemovitostí převyšuje výši břemen a závazků, žalovanou převzatých. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil a dodal k d ů v o d ů m prvního soudu: Uváží-li se, že dle § 1220 obč. zák. jsou rodiče — tudíž otec a matka, nikoliv pouze otec, jak odvolatelka má mylně za to — zavázáni dáti dcerám, když se vdávají, věno přiměřené svému stavu a jmění, nemůže býti pochybnosti o tom, že smlouva ze dne 30. května 1919 bez ohledu na to, zda jsou předměty, které žalobkyně postoupila žalované, cennějšími než břemena, která žalovaná převzala, nebyla smlouvou darovací, nýbrž smlouvou postupní, právním jednáním úplatným. Avšak i kdyby se smlouva považovala za smlouvu darovací, vzdala se žalobkyně dle odst. I. smlouvy výslovně práva, dar tento odvolati nebo zrušiti, tedy také duvodu odvolacího ve smyslu §§ 948 a 949 obč. zák., při čemž dlužno ještě zdůrazniti, že odvolati lze pouze čisté darování ve smyslu § 938 obč. zák., o čemž však v tomto případě nelze mluvit. Po-ukazuje-li odvolatelka k tomu, že nelze všeobecný smluvní závazek, jímž vzdáno se odvolání daru, vykládati extensivně, poněvadž prý zajisté neměla v úmyslu odvolati dar pro nouzi, dlužno připomenouti, že dle § 947 obč. zák. dárce, upadl-li potomně v nouzi, není oprávněn, celé darování odvolati, nýbrž může za jistých podmínek na obdarovaném pouze ročně žádati, aby mu z toho, co mu daroval, dával úroky zákonem vyměřené, pokud věc darovaná nebo cena její ještě tu jest. Tohoto případu však zde není.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvnímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Následující obrany žalované nejsou podstatny: Předem námitka, že nemůže jíti o dar, protože smlouva, o niž jde, není smlouvou darovací, nýbrž postupní, ježto dána byla vzájemná úplata. Smlouva postupní darování nevylučuje, může býti i t. zv. smlouvou smíšenou, t. j. z části úplatnou a z části bezúplatnou (§ 935 obč. zák.) a tudíž i darováním, i je jím tehdy, pak-li úplata nedosahuje hodnoty postoupených věcí a úmysl stran nesl se k tomu, aby to, čím hodnota ta úplatu převyšuje, pokládalo se za dar. Tomuto úmyslu stran v tomto případě svědčí již to, že smlouvu postupní nazvaly smlouvou darovací, takže souditi jest, že v představě jejich převládala povaha smlouvy jako smlouvy bezúplatné, darovací. Náhled odvolacího soudu, že ve smyslu § 948 obč. zák. odvolati lze pouze darování čisté, s úplatnou smlouvou nesmíšené, nelze schváliti, i lze tu odkázati na nález rep. čís. 6 (rozh. ze dne 17. července 1872, čís. 6405),

dle něhož i úplatná smlouva, pokud obsahuje darování, může býti zvrávena z důvodu §§ 947—955, a od něhož není příčiny se odchýliti. Věc lze upravit i tu snadno, totiž tak, že vrátí se nejen darované (postoupené) věci, nýbrž navzájem i úplata, pokud se týče upustí se od dalšího jejího vybývání, aby vše uvedeno bylo v předešlý stav, ovšem v rámci § 949, t. j. rozhodným dnem spáchaného nevďčku a na straně nevďčnicka v objemu, uloženém nepoctivému držiteli. Také nelze přisvědčiti mínění prvního soudu, jenž popírá darování proto, že postup stal se dle smlouvy na započtení v dědický podíl mateřský, a darem prý může býti jen to, co rodiče dítěti nejsou povinni dáti, avšak dáti nebo zanechati jim povinný podíl povinni jsou. Tu přehlíží, že nejsou jim povinni dáti tento podíl již za živa (§ 762, 951 obč. zák.) a mohlo by se dítě tedy teprv po smrti rodičů proti závěti, je zkracující, brániti, a dále, že nevďk činí pachatele nehodným i dědictví (§ 540 obč. zák.). Může tedy dárce i takový dar odvolati a věci nepominutelného dědice jest, jak se po smrti jeho zachovati. Že se to, co rodiče dětem mimo případy § 788 (790) obč. zák., o něž tu nejde, věnovali, pokládá za dar, praví § 791 obč. zák. výslovně, i jest výklad prvního soudu mylným. Podobně věc se má s námitkou dotčení povinností, již tu první soud rovněž průchodu dal. Smlouva sama nepraví, že postup děje se na účet věna a již tím otázka ta padá. Nelze žalobkyni brániti, aby dar neodvolala, má-li důvod, jako nelze žalované brániti, aby se nedomáhala věna, jsou-li zákonné předpoklady, o nichž tu vůbec jednáno nebylo — otázka to, jež náleží na pořad řízení nesporného. Námitka, že žalobkyně vzala trestní obžalobu pro urážku zpět a tudíž nevďk odpustila, rovněž je bez podstaty. Již § 530 tr. zák. rozeznává mezi odpuštěním a zpětvzetím obžaloby, které jest pouze úkonem práva procesuálního (§ 259 čís. 1 a 2 tr. ř.) a může je učiniti i obžalobce, jemuž právo, udělit odpuštění, nepřísluší, kdežto odpuštění jest jednáním práva hmotného. Ze zpětvzetí obžaloby nelze tedy souditi na odpuštění, ale i kdyby lze bylo, vztahovalo by se takové odpuštění jen na následky trestněprávní, nikoli i na civilněprávní. Námitku, že se žalobkyně již ve smlouvě vzdala práva, dar odvolati a zrušiti, rovněž nelze uznati za důvodnou, neboť úmluva, že dárce vzdává se práva odvolati dar pro nevďk, napomáhá spáchání nevďčku, jenž záleží dle § 948 obč. zák. v trestném činu, podporuje tedy tento čin, čelí tudíž proti dobrým mravům a jest dle § 879 obč. zák. neplatna. V tom je všecka nauka i posavadní praxe jedné mysli. Avšak řízení posavadní jest neúplné, takže věc bezpečně řešiti nelze. Nebylo zjištěno, zda a na kolik je tu vskutku darování, neboť nebyly provedeny důkazy k vyšetření cen, jež žalovaná popírá, a nebylo zjištěno, jakého činu se žalovaná proti žalobkyni dopustila, zdali tedy nevďk spáchala, a nebyl-li nevďk odpuštěn, ježto žalovaná tvrdí, že zpětvzetí obžalob trestních stalo se na základě vzájemného odpuštění a konečně zda žalovaná v době tvrzených spáchaných nevďčných činů byla, jak praví, ve stavu těhotenství a jaký vliv těhotenství má na duševní stav ženy, neboť jen pak lze posouditi, zdali tu byl nevďk nejen dle objektivních známek, nýbrž i subjektivně. Kdyby byl odvolací soud vycházel ze správného náhledu, byl by musil ku všem těmto otázkám přihlížeti, když se však tak nestalo, přesunuje se úloha ta na soud dovolací, jenž tu na jeho místo nastupuje a tak rozhodnouti musí, jak by byl odvolací soud při správném názoru rozhodnouti musil (§ 496 čís. 2 a 3 c. ř. s.).